

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1167612/4

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ טו"ר לימור מרים חגג)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד שמעון בן דוד)

הנדון: עדיפות לימודי קטין במוסד שליבו חפץ, אף שרמתו הדתית פחותה, על ישיבתו בטל בשל התנגדות האב לכך

פסק דין

לפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי מתאריך ט"ו בטבת התשע"ט (23.12.18) שבה קיבל בית הדין את עמדת האב בנוגע למוסד החינוכי שבו תלמד הבת ושלפיה הבת המשותפת [אלמונית], תלמידת כתי"ט, תירשם ותלמד בבבית הספר [א].

בכך דחה בית הדין האזורי את דרישת האם, לאור בקשתה הנחרצת של הבת עצמה, ללמוד במוסד [ב].

עילת הערעור המרכזית היא שהבת, שהיא כיום בת ארבע-עשרה וחצי, סירבה ומסרבת ללמוד ב[א] והיא עומדת בסירובה עד היום. סירוב זה גורם בפועל שמתחילת שנת הלימודים הנוכחית ועד היום הבת [אלמונית] אינה לומדת בשום מוסד חינוכי, שוהה בביתה בחוסר מעש, וללא שום מסגרת חינוכית, הנ"ל שוהה בבית ללא השגחה הורית (עקב יציאתה של האם לעבודה) – מציאות המונעת גם פיקוח על מעשיה.

האם – המערערת הציגה בפנינו את המשמעות ההרסנית של מציאות זו, שהבת לא מצויה במוסד חינוכי כלשהו, וכמופיע בפרוטוקול הדיון, ומבקשת לבטל את החלטת בית הדין האזורי, ולאפשר לה לרשום את הבת ב[ב]. האב אמר שאופי החינוך השתנה אחרי הגירושין, ואף שבדיעבד הסכים ללימודיה במוסד שבו למדה בשנה שעברה, אין הוא מסכים ללימודיה ב[ב], מפני שמוסד זה הוא מוסד מעורב של בנים ובנות ויש חשש להידרדרותה הרוחנית של הבת.

הצדדים ניהלו בעת נישואיהם אורח חיים חרדי, וילדיהם למדו במוסדות חרדיים. לחלק מילדי הצדדים יש בעיות קשב וריכוז, בעיות אלו לא טופלו באופן אופטימלי במוסדות שבהם למדו הילדים – דבר שגרם לילדים לחוות כישלונות וגרם לתסכולם. לאחר גירושי הצדדים הסכים האב בליתיברירה שהבת [אלמונית] תלמד באולפנת [ג] – מוסד חינוכי שאינו מוסד חרדי, אך יש בו הקפדה רבה על שמירת מצוות, גם הרמה הלימודית במוסד זה גבוהה. בשל הבעיות הנזכרות וחוסר האפשרות לקבל תמיכה ועזרה מספקת בגין רמת הלימודים, לא נקלטה הבת במוסד זה והוסיפה לצבור כישלונות. בגין כך הבת עזבה את אולפנת [ג] ואינה מוכנה לחזור וללמוד בה. על פי מה שהתברר לנו, במוסד זה אין גם אפשרות לתת תמיכה מספקת לבת לטיפול בבעיותיה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עקב מצבה הכלכלי אין ביכולתה של האם לספק לבת שירותי תמיכה פרטיים. גם האב אינו יכול, וייתכן שאינו רוצה, לממן תמיכה לימודית זו. תוצאת האמור לעיל היא ש[אלמונית] הפסיקה ללמוד ושוהה בבית ללא מסגרת לימודית. על פי המלצות הגורמים המקצועיים, אם תלמד הבת בבית הספר [ב'], תוכל לקבל את התמיכה הנדרשת לטיפול בבעיותיה. משכך המליצו גורמים אלו לשבצה במסגרת זו. הבת רוצה ללמוד ב[ב'] וגם האם תומכת ברצון זה בנסיבות העניין. עם זאת אין ספק שהרמה הדתית והרוחנית במוסד זה, אינה דומה לרמה הדתית שבה למדה הבת בבית הספר היסודי ואינה כרמה הרוחנית של אולפנת [ג'] או של אולפנת [ד'] ושל [א'], שהוצגו כתחליף לאולפנת [ג']. משכך מתנגד האב לרישומה ב[ב'].

בית הדין שמע את הצדדים באורך רוח, ואף ערך פגישה עם הקטינה עצמה.

לאחר העיון בחומר שבתיק, ושמיעת חוות דעת מגורמי מקצועי שמכירים את הנסיבות, בית הדין מקבל את הערעור.

נקדים ונאמר: **שהותה של הבת ללא מסגרת חינוכית במשך שישה חודשים היא הרסנית, במיוחד בדורנו שבו לאמצעי הטכנולוגיה יש יכולת השפעה רעה וקשה על כל אדם, בעיקר על ילדים ובפרט בגיל ההתבגרות.** דבר זה כשלעצמו הוא סיבה מספקת לשינוי העמדה ולקבלת הערעור.

חובתנו להבהיר שאף ללא כן, ההימנעות מהשתתפות במסגרת לימודית – יש בה נזק הרסני, וכבר אמרו חז"ל (כתובות נט, ב): "בטלה מביאה לידי שעמום."

כמו כן אין אפשרות אמיתית לכפות נערה בגיל זה ללמוד במקום שאין היא רוצה בו, וכמו שאמרו (בראשית כד, נז) "נקרא לנערה (כתיב: לנער) ונשאלה את פיה" ולמדו חז"ל (מדרש אגדה שם, רש"י שם ובשנינו לשון בבראשית רבה ח"י שרה פרשה ס ועוד) "מכאן שאין משיאין את האשה אלא מדעתה", והוא הדין לגבי שאר עניינים הנוגעים לה.

מלבד זאת, ידוע מה שהשרישונו חז"ל (עבודה זרה יט, א) "אין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ". התם מיירי במסכת שאותה הוא רוצה ללמוד, אך ודאי שהוא הדין לגבי המקום שבו ירצה ללמוד. משכך, מכיוון שרצונה של [אלמונית] ללמוד ב[ב'], אסור לנו ואין אנו יכולים להתעלם מרצונה.

המצב כיום, שבו הבת אינה לומדת כלל, הוא מצב הרסני שלצערנו סופו להביא לידי הדרדרות שאחריה מי ישורנה. מה שאין כן חזרתה של הבת למסגרת לימודית בצירוף קבלת תמיכה מקצועית – סביר להניח שתביא להצלחה, הצלחה שתיתן לה אופק ותקווה חדשה, ואין ספק מוציא מידי ודאי. ואין כאן מקום להאריך.

יש לנו יסוד להניח שגם כבוד בית הדין האזורי היה מגיע למסקנה דומה לאחר בחינה מחודשת ומעודכנת של טובת הקטינה, שכן מה שיכול היה להיות נכון בשעתו אינו נכון היום לאחר חודשים מספר של התנגדותה של הבת ללמוד במוסד שבו מעוניין האב.

זאת ועוד: לאחר שמיעת דברי הצדדים מתברר שעמדת האב אינה נובעת ממעורבות שוטפת בחינוכה של הבת, שלצערנו כלל אינה בקשר עם האב – שאף מקום מגוריו ומספר הטלפון שלו חסויים ואינם ידועים לאם וגם לא לילדיו. יש מקום להניח שאם האב היה בקשר עם בתו היה ביכולתו להשפיע עליה ולכוון אותה בדרכה הרוחנית. אין ספק שעל האב לפשפש גם במעשיו – אם אין לו חלק בבחירה של הבת, שאולי היא בגין אכזבתה מהתנהגותו והתנהלותו כלפי ילדיו – עיין בדברי הגמרא (יומא פו, א) לגבי אופן התנהלות תלמיד חכם הנדרש כדי שיהיה 'קידוש השם'

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולא, חלילה, חילולו. לצערנו, עמדתו של האב והתנגדותו ללימודי הבת ב[ב'] נובעת מהשימוש בזכות הווטו כהורה, שניתנה לו על ידי החוק על מקום לימודיהם של ילדיו. הדבר ברור שלא לשם כך מוענקת סמכות הורית זו, שעיקרה הוא כלי בסיסי להשגת מטרות חינוכיות של מי שעוסק ומעורב בענייני החינוך והגידול של ילדיו. השימוש בזכות וטו זו של אב שאינו זן ומפרנס את ילדיו כלל, אינו בקשר איתם, אינו משאיר בידיהם את מספר הטלפון שלו, ואף מקום מגוריו לא ידוע להם, היא יותר מעזות מצח.

נוסיף ונעיר: אמירותיו והצהרותיו של האב במהלך הדיון שהוא מסיר כל אחריות מתוצאות החינוך של הבת (– לטענתו, האחריות תהיה מוטלת על בית הדין בלבד), אין בהן כדי להסיר באמת את האחריות ההלכתית והמוסרית המוטבעת מעצם הבריאה על כל הורה והורה על ילדיו הקטינים, יוצאי חלציו (ועיין ברמב"ן ריש פרשת משפטים דמהאי טעמא לא חייבה התורה את האב במזונות ילדיו, מפני שהאדם נוהג כן בהתאם לרגש הטבעי שנטבע בו, והוא הדין בענייני חינוך). ואולם כדי לממש אחריות זו – על האב לחדש את הקשר עם ילדיו המעוניינים בכך, ובהתאם להנחיותיו של בית הדין האזורי, ולשלם את מזונותיהם.

בין כך ובין כך: בית הדין, שהוא 'אביהן של קטינים', אינו יכול להתעלם מהחובה המוסרית המוטלת עליו להציל את בתם של הצדדים מהמצב שבו היא מצויה, ואין באפשרותנו להטיל הדבר על אחרים. ועיין בתוספות (תענית ד, א) בעניין בת יפתח, ואין כאן מקום להאריך.

פסק דין

לאור האמור, בית הדין קובע כלהלן:

א. הערעור מתקבל, והחלטת בית הדין האזורי מתאריך ט"ו בטבת תשע"ט (23.12.18) מבוטלת בזאת.

ב. בית הדין מורה לרשויות הרלוונטיות, לאפשר לאלתר את רישומה של הבת המשותפת [אלמונית] בבית הספר התיכון [ב'], בכפוף להנחיות והוראות בית הספר עצמו. רישום זה ייעשה לאלתר גם אם האב יתנגד לרישום זה, והוראה זו של בית הדין תהווה תחליף לכל חתימה נדרשת של האב על כל מסמך לצורך הרשמתה ב[ב'].

ג. האם תפנה לבית הדין האזורי כדי לפתוח את התיק להסדרי השהות וכדי לבחון ניסיון מחודש לחידוש הקשר של הקטינים עם האב, ובכלל זה הקשר של הבת [אלמונית], לפי שיקול דעתו הרחבה של בית הדין ובסיוע הגורמים המקצועיים הרלוונטיים בנסיבות התיק.

ד. אין צו להוצאות.

ה. בית הדין סוגר את התיק.

ניתן ביום ל' באדר א' התשע"ט (7.3.2019).

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה